UNU

anul IV

nr. 37

iulie

1931

geo bogza
victor brauner
b. fondane
raul iulian
m. h. maxy
saşa pană
s. perahim
stephan roll
ilarie voronca

m. h. maxy iar el se prefăcu în cenuşă de stele

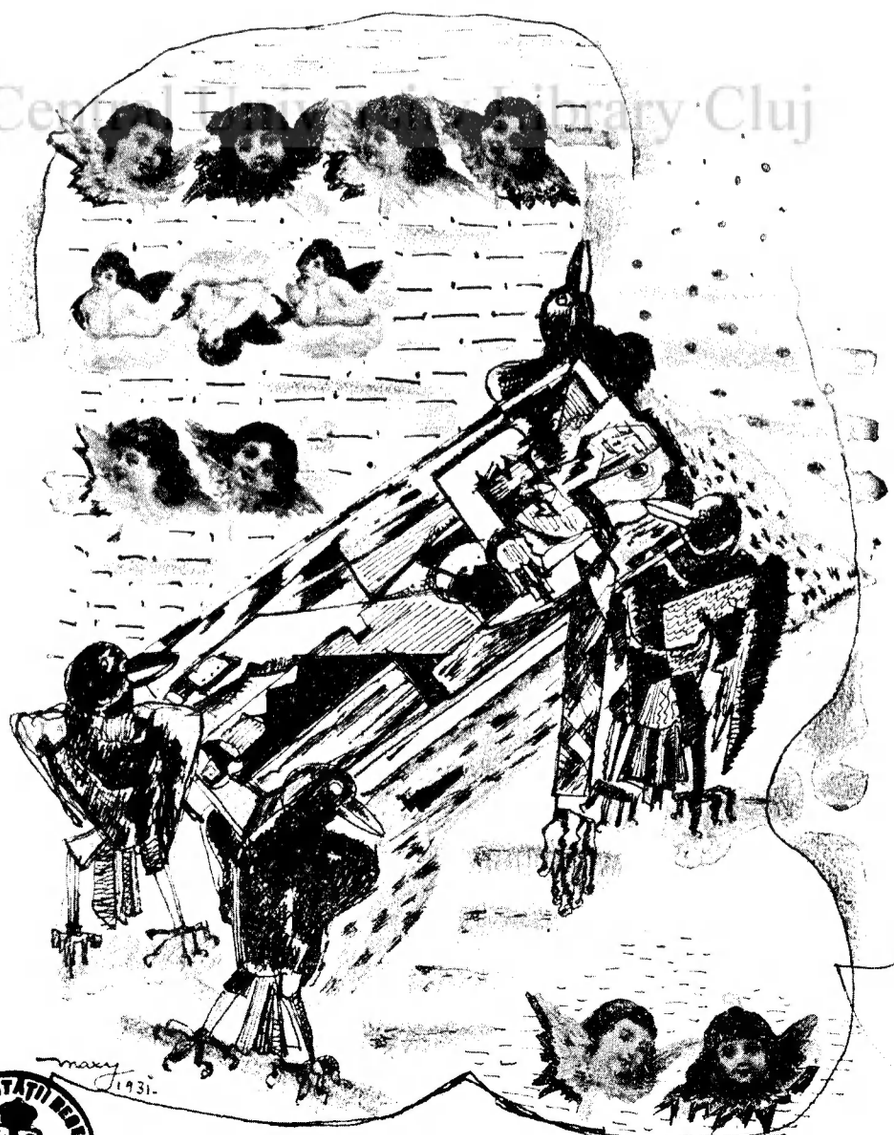

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOTECA UNIVERSITĂŢII REGELE FERDINAND I CLUJ

MAREA, TU, MOARTEA

I

E cerul între ţărmuri frizat de vîntul nou
Ascunsă-i în lumină ca stelele de zi
Sînt sufletele noastre ce s'au îndreptat la dreapta
şi soarele-i ca marea de'ntinsă peste noi

şi cu tăcerea'n gură ca în fluier o fantomă
Ascult o răcoreală cum bate în inima vîntului
M'amestec printre ierburi şi clorofilul în ochi
desface un zumzet plin de undeva din noi

Eşti tu în marea moarte stiletul de azur
cu sîngele tău în vîrf şi un surîs în mînă
Aduci în valuri cerul şi ceru-i dedesubt
neîmblînzit de groaza din ochiul nostru

ce ne-am topit în strop
e un gust sărat în sîngele albastru incolor
şi inima păşeşte în vid ca la victorii

II

In tremurarea aierului, matrozii păsări albe
Vestesc marea ca primăvara ce vine
şi simţi flăcările apei cum caută plămînii
şi-apropierea în valuri te poartă ca o barcă

Dar marea e întemniţată de noapte ca un trup
E frămîntată'n lanţuri, grumazul spre pămînt
şi pietrele mîniei crispate la picioare
cu mîinile în suflet te pipăie te caută

Ascultă glasul negru izbit în luna plină
ce scapără scînteiele stelelor
E inima un gong furtună în jur
şi sîngele se urcă în cer precum mercurul

Fîlfăie o aripă chemarea de demult
ţi-e trupul tău uşor ca o praştie în mînă
Un gest îndeamnă sborul şi iată-te cuprins
din şapte părţi deodată de aiureala apei

în sînge somnul cu moartea chefuiesc
cu feţe ascunse în sîngele nopţii
desfundă din nou inima ca o vrană generoasă
apoi ca un păianjen de subţire nu te mai găseşti

1930

raul iulian

nu vrem nimic

B A L A D A

P O E M U L - I N V E C T I V Ă

după o carte englezească de aventuri marine
doctorului Slaiher-Flosi

Corabia purta în pîntec blestemul dintr'o carte
avea catargele muiate'n aur
şi căpitanul, un balaur
făcea să tremure marea, până departe.

Echipajul, numai însemnaţi, se compunea :
din marinar cuţit
şi marinar rindea
un altul ochi de sticlă-avea
iar trei din ei, fatidic semn
visau acelaş vis nedemn
spre ziuă, destăinuit
marinarului scopit
frate prin sfeştanie
cu marinarul pocitanie.

Mai era bucătarul
bucătar de bord închis în cuşcă
mîncarea de nu-i bună, îl impuşcă.
Deaceia el purta întotdeauna la gît o iconiţă cu maica domnului.

Aveau o boală veche, prin galbena lunetă
să caute în spaţiu ceva din polul nord
cu trupul lor sărat răsfrînt peste dunetă
iar sora căpitanului, singura pe bord.

Pe marea rotunjită ca peste ochi o pleoapă
pluteau împinşi de vînturi şi uneori de vis
în orice parte a lumii, un drum aveau deschis
şi dejurîmprejur, cuprinşi erau de apă.

Dar căpitanul, greu de tuci
avea'n testicul muci
şi sora lui, ce splendidă batistă.

In privirile lor de fraţi, nedesluşit
pălpîia ceva repede ca un foc
corabia s'a poticnit în loc
şi un ciclon pornea din infinit.

Căpitanul năvăli smintit
din trup îi răbufneau butoni
trase din dinţi cuţit
şi sex din pantaloni.

Marea s'a ridicat în clocote pînă sub lună
vocea căpitanului n'a mai comandat matrozii
corabia se ducea în adîncuri iar o mînă
mai libera prin apă o rochie şi plozii.

geo bogza

Babeş-Bolyai Central University Library Cluj

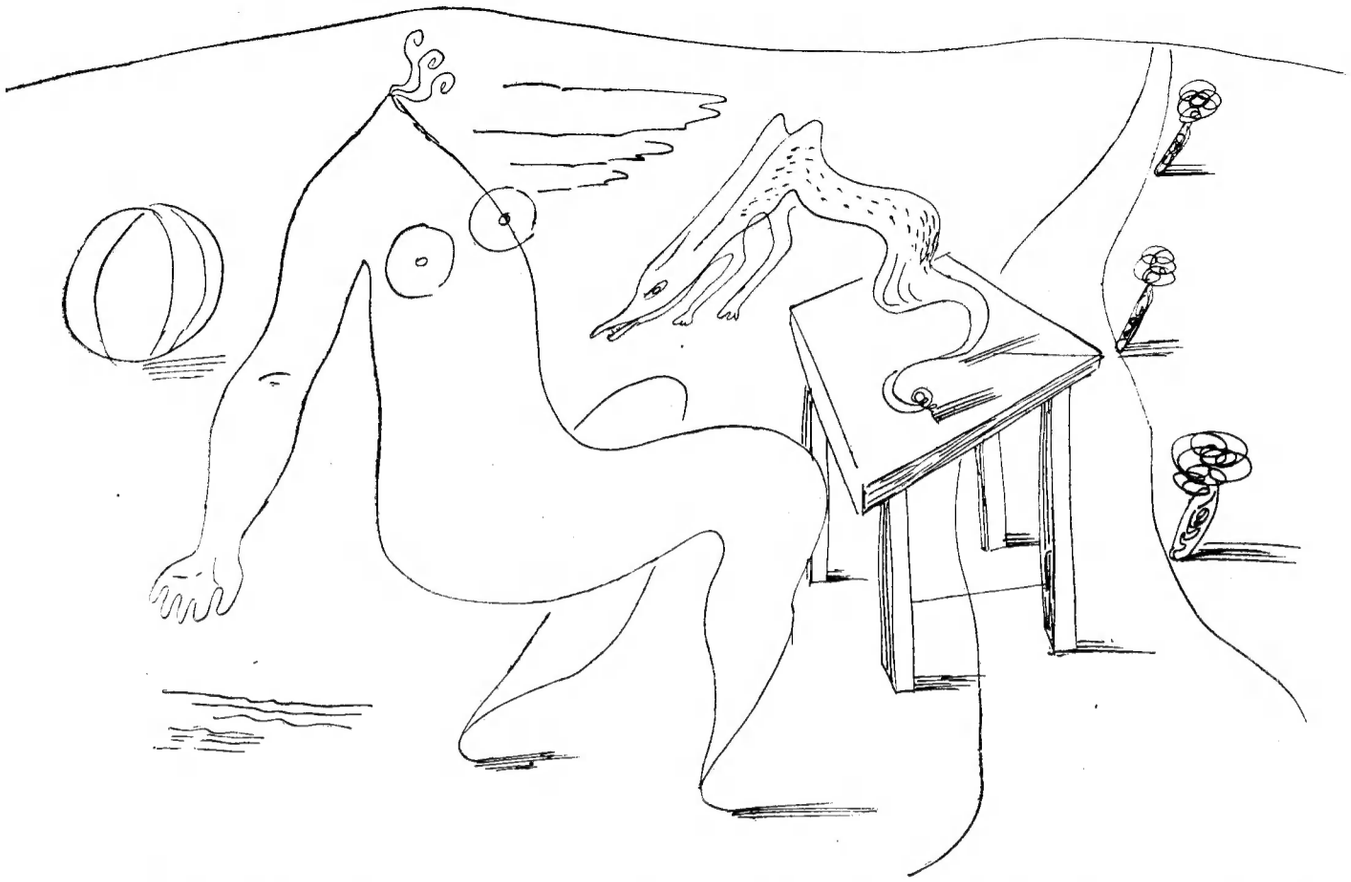

victor brauner

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PLANETA DE DOMNIŞOARA

sînt născută în februarie
mary-ange

Să nu iei în deşert numele planetei. Destinul tău e scris aicea, e tatuat pe umerii tăi, e închis în lujerul trupului tău şi parafat cu sigiliul buricului ca o împunsătură de deget a providenţei.

Deacum nimic nu se poate opri. Intr'o dimineaţă vei merge pînă la izvorul din sîrmă şi beteală şi-l vei învia. Te vei apropia cu rochia cîmp negru de flori, vei propti mîinile de aierul proaspăt ca libelulele şi şi de lumina ochilor se va molipsi vîntul se va molipsi pădurea se vor molipsi margheritele şi în acea clipă se vor îmbogăţi atlasele.

Amintirea ta va trece prin tot locul, vor rămîne în urmă colivii goale, iar singurele fotografii autentice vor fi ale fantomelor. Vei purta în sînge undeva un os dureros ca o lacrimă, ca un surîs în agonie.

Vei purta o constelaţie dintr'o astronomie liliputană pe gît, pe gîtul care se va prelungi ca o iederă spre sărut. Pielea ta va fi albă cum sînt amurgurile polare, părul tău va împrumuta culoarea, aroma stafidelor şi parfumul.

Intr'o zi, singură şi paralelă cu tine vei deschide ochii în oglinda gîndului. Cîte ore au trecut, cîte vor trece ? Se întoarce prin canavaua mlădioasă a vinelor sîngele şi inima îl aşteaptă ca un arc de triumf. Apoi în spirale clipele se vor îneca în penumbră, se vor topi nelinişti cu clinchete de os şi pieptul ţi se va apleca peste dantela tăcerii. Tăcerea distilează în alambicul marmorei.

Un sgomot pe scară te va deştepta. E fumul vagabond din ultimul naufragiu : culege-l ca pe un steag. Nu crede decît în respiraţia ta. Nu crede decît în visul caustic pentru aripi de flutur. Vei creşte o filigrană pală în obraji, o otravă rătăcită în pulpe şi în cuvinte lumina stranie a algelor incinerate la flacăra coraliilor. Cineva îţi va fuma degetele ca ţigările, va sparge coaja alunelor din cochilia unghiilor de zmeură, va regreta fiecare cuvînt cum va muri de cîte ori vei închide gura : va fi par'că o durere vidă ca şi la lunecarea unei stele în trasparenţa nopţii. Uneori glasul tău va fi din fragmente de petale; alteori tristeţea din umbrele turnurilor părăsite; vocea ta va destrăma din catifea o armură. Şi în scrumul cuvintelor amintirea se va păstra bijuterie, esenţă.

Odată vei porni mai departe. Pasul tău va plînge decorul cunoscut. O clipă vei fi mai albă decît lebedele din lună. Cu privirea înapoi vei prăvăli o copilărie de havuz reţinut şi lacrimile vor coborî în inimă uscate o havaiană. Dincolo de poartă, în draperia crepusculului un glas va scrijila VINO.

UNU trebuie să rămînă o continuă nedumerire, ca noi înșine, ca tot ce ne înconjoară.

ilarie voronca

Uneori va rîde pîntecul tău rotund, vor rîde din gura grotelor subțiorile deschise benevol, și genele — genele vor echilibra o balanță pe cari se vor plimba sărutări ca pe o busolă a vieții sau vor prinde oculine în scobitura sfredelită sub lumina frunții.

Cîndva absentă te vei tolăni pe o blană inconzistentă ca valurile și porii tăi își vor aminti fiorii unei arii putrezite demult în grădina bătută de grindina anilor și unde numai nostalgia cu ochii de fosfor vede. Un ceas va desghioca ora din prestidigitația nopții.

Vei închide ochii, vei adormi, vei dormi
somn cules cu linguriță pleoapelor
somn — pentru vis cutie mută de rezonanță
somn refugiu dincolo de cutremure într'un abis de nuferi negri
prin pîntecul tău corabie, măduva somnului va face jghiab
va deschide veranda neliniștii
va pune de strajă velința nemărginirii

Cînd vei trece obscură treptele de marmoră și întuneric, se vor resfira în evantaie ferigele din firide. Un iaz cu zvonuri printre răchiți va luneca albastru la picioarele tale. Atunci în locul luminii se va deschide o fereastră tăiată în silex ca pașii melcilor preistorici, o fereastră pentru zborul vîntului cu cicatrice din funigei. O mînă se va svîrli spre tine ca un fulger, vei prinde portocala parfumului și cînd vei întoarce capul vei vedea doar o sabie decapitînd misterul lacrimilor purtate într'o amforă ca doi ochi și o ninsoare ca un foșnet ultima, îl va mistui. In urmă vor rămîne munții sau poate o caravană din fălcile mamuților.

In perna albă capul tău va înscrie un cuib. Un cuib plin de surîsul ultimului vis ultimului profil. Un almanah trupul păstaie diafană în plapăma cu scorburi de balcon sideral.

Și din cristal se va evapora respirația și va inunda și va fermeca aierul odăii cu liane nevăzute Și odaia se va desface din realitate și va pluti cu tine ca o funingine pînă departe spre sărbătoarea savanelor anonime și nesfîrșite unde vegetalele țîșnesc spontan cum sfîrcurile tale sărutate (trupul tău va fi pentru sărutări casă de economie și cuier) și capul întinde cu spatele un arc și gleznele macină din pietricele așteptarea. Te vei mărita în luna de miere. Jocul de noroc îți este favorabil o singură dată în viață.

Voiajul aierian cu totul interzis. Planeta păzitoare : Jupiter. Orele accidentare sînt 9 a. m. și 4 p. m. Cifra ta favorabilă este 4 iar culoarea albastru. Metalul protectiv este platina ; iar piatra, safirul. Să porți mărgele.

sașa pană

U L Y S S E

XV

j'étais un grand poète né pour chanter la vie
mais je sanglote dans ma cabine
des bouquets d'eau de mer se fanent dans les verres
le sentier de mon cœur mène au Père-Lachaise
je colombarium est là mais sans colombes
la mort y est si propre
Armand tu as été incinéré ici

voici ta vie immense qui fait sauter les plombs
le compteur est si faible pour tant d'ampères violentes
que ferais-tu de tant de flammes
tu pétris le moment comme une mie de pain
tu malaxes l'évènement tu cherches l'axe
ton rire est sain et blond tu me fais peur
pourquoi ce goût du vide du suicide
et ces paroles aux bout des doigts comme des fruits étranges
ces sources qui jaillissent à tout instant de toi
la moitié de mon cœur t'appartenait la bonne
à l'hôpital cette blancheur d'angoisse jaune
dans le pré aux malades ta voix était debout
laisse moi près de ta voix
splendide tu jouais avec le ciel d'en face
je veux dormir près de tes mains
tu mourrais dans les applaudissements des mains de femmes
tu en avais baisé de quantités la bouche
mais d'une seule l'arc-en-ciel
en sur-impresion sur toi la vie marche
tu l'avais aimée et haie
de te laisser partir je me sentais si sale
ami ami nous étions venu de loin ensemble
unis comme les deux branches de ciseaux
pépins d'un même fruit
le même rêve à partager le même pain
nous nous étions aimés battus
notre jeunesse aurait forcé les cadenas du sort
nous avions de quoi conquérir plus qu'un monde
et fouetter les mers rétives
ton être fait d'eau douce et de pierres sauvages
avait marché à mes côtés dans la misère
à mes côtés dans l'impossible
notre misère était sauvage
mais nous étions les graines d'une seule gousse
tes yeux tranquilles dans ta tête, gosse
entends-tu l'océan pendant que tu es là
tu es au moins aussi vivant que moi
tu es mon rire et ma mémoire
je suis enceint de ta mort
je te porte plus haut que mon buste
je hais la mort je hais la vie
j'ai une si grande pitié des hommes
je me hais et je m'aime
pardonne-moi d'être vivant, d'écrire des poèmes
je me suis déchiré de mes mains mais je n'en suis pas plus mort
je vis avec la bouche amère
je vis enfoncé dans la boue jusqu'au cou
dans la merde

b. fondane

s. perahim

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ARBORELE SPONTAN

I

Din lună n'a rămas decît un singur pas de al tău
Şi într'o draperie de flăcări părul pădurea te visează
Stea verticală, noapte pierdută în oglindă, semn rău
In bufniţe ca'n ceşti umbra se'nspumează
Pe masa acestei nopţi lumina îşi desbracă mănuşile :
Crinii
Şi'n stejarii grei ca'n colivii atleţii
Dar din loc în loc
Capul tău e un bloc de foc
Şi un bec al frumuseţii.

II

In acest fluviu bolovanii sînt capete de lei
Şi apa o frunză într'o lacrimă neplînsă de vreo stîncă
în coame stele ca oase sfărîmate de scîntei
Şi o antilopă de nămol urcă la cer
Apari în nori la ferestrele de aur
Ca o efigie a aierului
Din soarele rămas un cap de taur roşu
Şi cuvintele pînă la frunte se prefac în flăcări
în mîini ţii un stilet al florilor
şi ţipătul unui parfum cînd deschizi braţele.

III

De la glezna ta e o t.bie de cer pînă la genunchiul lunii
şi fluturii sînt mîini cari au rămas în aier
Aceste clipe în peşti se aprind
Inchide ochii, fă-mi loc în tine
şi uşile se deschid şi se închid
ca grădinile în fructe
cine dărîmă scările din munţi
cînd regele trece cu calul prin inelul tău
mă îndrept spre el
el se apropie de mine
cu paşii nopţii în stele desculţi
cine dărîmă scările din munţi
în trupul dimineţii cînd legumele sun fragede
eu am văzut
Regina ideii culegînd anateme

stephan roll

JURNAL DE CHAISE-LONGUE

Fetele acelea, atît pe cît se putea aceasta, erau suave. Cartierul însăşi era elegant, aristocatic. Seară cu chaise-longueuri şi becuri electrice scoase afară în grădină. Convorbiri de ţinuta şi substanţa unei citronade. Deodată, toată asistenţa îşi duce batistele la nas. Pe străzi, treceau grase, sacalele nocturne

La aceiaş oră, o scenă indentică se petrecea undeva mai departe, în spaţiu. Seară între comete, bolizi, stele în flăcări, stele reci de ghiaţa. Deodată toate îşi duc repede batista la nas. Trece planeta noastră cu mirosul ei de lături, de mititei prăjiţi, de cadavre şi spălături vaginale.

■

In mod grosolan s'a atribuit sîngelui culoarea roşie. Culoarea aceasta n'o capătă decît în clipa în care vine în contact cu aieru!. Atît cît e închis hermetic în artere, sîngele are culoarea gîndurilor noastre.

Sînt palid pentru că mă gîndesc mereu la tine şi la moarte.

■

Şi tu, şi tu, şi tu, voi toate mă plictisiţi enorm. Contimporane ale mele, sînteţi lamentabile. Pentru numele lui dumnezeu, făceţi ceva. Injuraţi ca birjarii, arătaţi-vă lumii despuiate, băteţi-vă între voi sau băteţi-mă pe mine. Numai faceţi ceva care să nu mă plictisească atît

■

Mi se pare atît de mult viaţa un proces definitiv şi drastic, şi ca în faţa unei instanţe supreme, înainte de a muri, mă simt obligat să declar în scris tot ce ştiu, tot ce am văzut.

■

Neurastenia e albă ca oasele morţilor.

■

Seara fusesem foarte mulţi Pe urmă, după miezul nopţii, au adormit treptat. Eu am rămas singur în toată casa. Şi aplecat deasupra unei mese, scriam. Prin ferestrele deschise se auzeau semnalele sergenţilor şi mai departe pufăiau locomotive. Atunci ceasul oraşului a bătut o oră. Semnalelele sergenţilor s'au auzit din ce în ce mai rar. Eu continuam să scriu.

Cîndva, a bătut altă oră. Locomotivele au încetat să mai pufăie. M'am oprit atent cu tocul şi fruntea ridicate în aier. Intreg pămîntul dormea adînc şi parcă definitiv. Liniştea creştea ca o prăpastie. Şi eu care scrisesem pînă atunci... Deodată am isbucnit în rîs. Planeta dormea toată, toată, ca o femeie care s'ar fi îmbătat. Şi eu care scrisesem pînă atunci.. Am început să-mi scot hainele de pe mine, repede şi complect gol am eşit în stradă. Astfel am rupt-o la fugă prin oraş rîzînd cu hohote de tot ce se întîmplase.

Mă gîndesc acum, că dacă m'ar fi văzut cineva, ar fi putut crede că sînt nebun.

■

Asasini ! Nu încercaţi să vă justificaţi crimele. Le-aţi rata.

■

Sînt împrejurări în care prezenţa inteligenţei ar fi o impietate. Atunci trebuie ascunsă repede ca o pereche de mănuşi albe la o înmormîntare.

■

Sîntem cea mai dezinteresată şi poate deaceia vom apare cîndva drept cea mai stupidă generaţie.

■

Fragment dintr'o scrisoare primită alaltăieri.

„....văduva guvernatorului era tolănită pe canapeaua galbenă. Eu şi prietenul meu ne-am apropiat. Ea ne-a vorb't la amîndoi. Era în provincie. Eu am plecat. Prietenul meu a rămas. Azi văduva guvernatorului e şi văduva prietenului meu. Aseară l-am vizitat la cimitir. Ea a îngrijit să i se facă o cruce frumoasă de marmoră. Mie, dacă am să mor, n'are să-mi facă nimeni o astfel de cruce.

Văduva guvernatorului mă cheamă tot mai des. Poate am să mă duc. Trebuie să îngrijim din timp de posteritate....“

■

Să nu uitaţi că în afară de sex eu mai am şi un stilou. Acesta e mult mai prompt, mult mai viril, mult mai extraordinar. N'am să mă culc cu nici una dintre voi. Ci am să scriu o carte fulminantă după a cărei citire veţi simţi svîcnind în pîntecul vostru rodul minţii mele. Cu fiecare nouă ediţie am să juisez de cîteva mii de ori aşa cum pînă acum nici un scelerat n'a făcut-o încă. Dar cu aceasta tot nu-mi veţi fi plătit poliţa pe care mi-o datoraţi. Alte fapte ale mele vor urma.

■

Nimic nu mă bucură mai mult, ca deprecierea marilor valori. O, prăbuşirea băncilor, insuccesul vedetelor moartea statuilor.

■

Grădină publică. De pe o bancă două guvernante urîte, bătrîne, acre supraveghează jocul fetelor mici, nevinovate. Dar peste zece ani, fiecare din ele va fi avut deja un amant. Guvernantele ştiu bine aceasta. Şi deodată par mai urîte, mai bătrîne, mai acre.

■

In seara aceia, ţi-am spus : suprapreţuirea fiinţei tale dincolo de capacitatea obişnuitului, vine dintr'o catastrofă interioară, din certitudinea că ziua de azi e cea din urmă că mîine o tragedie definitivă se va produce. Deaceia despărţirea aceasta pentru o zi sau două urcă în suflet tăria acelei emoţii pe care oamenii n'o pot încerca decît întrebuinţînd mijloace violente : marele plecări peste ocean sau în moarte.

Călătorind dintr'o stradă în alta, adun atîta experienţă şi emoţie cît n'aş fi putut aduna într'un voiaj în jurul planetei, dacă aş fi fost lipsit de această catastrofă interioară : certitudinea că ziua de azi e cea din urmă, că mîine o tragedie definitivă se va produce.

■

Femeia ducea un cîine frumos de lanţ şi părea elegantă. Dar după un timp el s'a apropiat de zid şi a început să vomiteze verzui. Femeia deşi privia absent din aceiaş rochie de mătase, părea acum, complect mototolită. Ciinele, fusese singura ei eleganţă.

geo **bogza**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PLECAREA REVERBERULUI

6 Mai 1931

Lîngă el zăplazul ca o panoplie de anotimpuri pe un perete cunoscut sub un salahor al nopții și sub spada verde a iederii cînd cavalerul e de umbră și tăcerea un stilet în inima toată. Din frunte a rămas un clopot singur în cer ca un erete și cetatea albă spre care se înclină e în febra frigidă a trecutului, singură cu statuia clorotică a poemului. Glesnele, glesnele rotunde ca monezile din mersul femeilor unde sînt; unde e clocotul genunchilor pe o lespede a evocării. Femei trecînd prin noi ca prin coridoarele de sticlă ale florilor; femei cari începeau dintr'un punct somnambul să se profileze pe brațul vid al insomniei și reverberul ca o stea cu lujerul greu Aici sfîrșiau nopțile ca un acordeon mut; aici se adunau ca într'o scoică, lacrimile uscate ale despărțirii. Cîte îmbrățișări nu se desfăceau într'o lagună a vieții sîngeroasă în orice vorbă, înaltă într'un elan stelar. Oceanul era o broboană pe o frunte în viteză și fruntea era un ecran, ecranul o frunte și o transversare a tuturor elementelor în alambicul aceleiaș clipe, în degetul aceluiaș tub ceresc.

Amintește-ți! Treci prin memorie ca un călăreț de fier. Treci prin tăcerea orașului, printre zidurile lui ca o pelerină rigidă de var și prin baso-relieful negru al pisicilor, treci! Pe aici păianjenul e o mimoză de cenușă—ști? In pumn scrîșnea o stea, în dinți atîrna o fereastră înaltă. Treci și treceam amîndoi cu mîinile pe o claviatură a genunei, cu gura ca un lacăt de silex. Totul era spus, totul era știut, eșisem dincolo din noi, din mănușa de rană a cărnii.

De pe un țărm sinuos ca un crenel culcat se asvîrliseră în clocotul inutil al discursurilor toți oamenii de bine, toți cretinii inefabili și drumul eșia din aurora ca din decolteul nimfei brațul fertil și păros al satirului. Și femei reveneau pe umărul tău, din amfora căruia n'a rămas decît o toartă a disperării, un ac înroșit în perla incendiată a nebuniei.

O gură geologică e prăpastia pusă lîngă tîmpla ta, o floare carnivoră e superbă gura acestui leu în care munții se sfărîmă ca maxilare și peretele lumii se năruie.

O tristeță întreagă e în spectacolul trecut, o viață ca vapoarele plecate pe mări cu brațele la ceruri. In lături voi jivine ale canapelelor, tălpile sună în mersul lor de crotali și'n pumn n'a rămas decît fantoma unui steag. Amintește-ți nopțile ca eșarfe, indolența ca un clei prin membre, despărțirea la o oră cînd pe străzi nu mai treceau decît poeții și măturile automate ale primăriei într'o apoteoză de praf.

Vei găsi mîine în aceiași reverie, iubita cu un cearcăn de fildeș împrejurul nombrilului și pleoapele acoperindu-i sînii și te vei strecura ca un salahor să-i fecundezi carnea suavă ca umbra unui fluture. Vei găsi trompetele înfundate cu cîlți și-ți vei aminti că lîngă fiecare lampă un cap se aurea, zilele se construiau din părți laterale și o monotonie le apăsa ca o migrenă.

In ecoul rigid al solitudinii mișcările erau de piatră și pe scările stelare scobora cu o foșnire veștedă, cascada. Nopțile cu vise erau păsări negre cu pîntecul alb, ne aparțineau ca două țărmuri cari se contopesc și din evantaie și'n somnul infailibil defilau pe o frunte ca pe o terasă a gîndirii absente. Păunii colorați intrau în fructe sub portaluri înalte și amazoanele albe de viermi eșiau. Amintește-ți burgul nemțesc în acea noapte a învierii cu caldarîmul ca o orgă sub copitele cailor, frunze de fier, toată audiția exasperantă. Am apărut la fereastră strigînd: „Sfîrșiți acest Derby infernal și aierul era rece în respirație ca o lamă. Da, domnilor cu ciucuri în vîrful degetelor, înghit săbii, dar săbiile feline ale unei reverențe înapoi, săbiile clocotite ale rîsului definitiv și mortuar, cînd maxilarele sună ca o legătură de chei cînd umerii se disloacă din încheietura lor de grinzi cosmice și tot edificiul se prăbușește rîzînd. — Rîd materialele, compoziția inertă a vieții, rîde; castelele vechi rîd crăpînd turnurile putrede cu o filfiire neagră de lilieci, trenuri rîd peste podurile asvîrlite pe genuni ca un braț după gîtul vidului, rîde cnutul pe o fesă tumefiată și rîsul ei e în țîșnirile de sînge, în gălețile de apă azvîrlite pe capul celui flagelat. Sfîrșiți acest Derby al infernului, sfîrșiți și toate săbiile eșiau din abcese cu un surîs în vîrful lor. — Cînd ați avut voi cu subțiorile fetide ca botul carnivorelor moarte, o sabie ca un al șaselea deget pe o mînă, dar una singură și cu pumnul închis în capul caligrafic al șarpelui? Cînd ați avut voi pe esofagul palid o sabie a foamei, contursionîndu-vă și în toast o sabie rebelă a cuvîntului, o sabie roșie cu două tăișuri, cu metalul acru, persuasivă și invizibilă? O sabie dirijează zborul și mai roșu al păsărilor. Vezi în această piersică de puf e strîns un pumn sîngeros și cu o sabie de zahăr în salivă; o sabie în zig-zag e dantura acestui rechin frumos etalată lîngă cadavru vostru a cărui metepsihoză e în hienă ca un împrumut firesc, ca o lege a reciprocității. Sfîrșiți acest Derby al infernului!

Și reverberul a rămas în acelaș loc ca un punct central, ca un pumn cu un ban de lumină, cu efigia noastră a amîndurora. La întoarcere străzile erau întortochiate dar o linie era dreaptă în memorie. Porte cochère? Non! Porte chevalier și în derîdere această formulă a unui romantism vestust ne mai încînta, ne descompunea imaginea, profilul se subția ca o crăpătură într'o ușă și cu un ochiu îngust revedeam un ținut pe care nu-l trăiam decît literar, decît dialectic și numai pe undeva ca un sediment.

Pe lîngă aceiași statuie impregnînd liniile spațiului îți spuneam mereu: ori cum toți regii au statui, de ce fœtușii reginelor n'ar fi de bronz? Dar reverberul era o a treia mînă care le strîngea pe ale noastre și punea capăt ori cărei existențe, ori cărui efort. Ne despărțiam. Tu ai plecat de patru ori și singur el reverberul a rămas ca un pas sonor de straje pe un coridor, al unei prietenii fără margini și fără ținut.

stephan roll

A C V A R I U M

In Octombrie vor apare

M. H. MAXY

ALBUM

15 desene inedite

Editura U N U

GEO BOGZA

POEMUL-INVECTIVA

Editura U N U

DINTR'O convorbire avută acum cîtva timp cu Ribemont-Dessaignes la Paris, Ilarie Voronca a publicat în numărul trecut din Unu cîteva declarații ale acestuia despre poezie. Făcute spontan, la o masă de cafenea, spusele lui Dessaignes depășesc totuș momentul și au o nemai întîlnită pînă acum respirație largă, de interview continental.

Era vorba de o criză a spiritului și implicit a poeziei. *Socotesc*, a spus Dessaignes, *că poezia va fi întotdeauna revolta individului împotriva lumii exterioare.* Și din această formulare o consecință care îi condiționează existența: *Viitorul poeziei este așa dar condiționat de mai marea sau de mai mica ei înverșunare împotriva oprimării.*

De unde se poate vedea încă odată, că mai mult decît dorința unei realizări în cîntec, la baza poeziei este revolta. Avînd — atît cît e autentică — de stișiat ceva în afară, aparițiia ei va indigna și va indispune. Astfel, poezia va rămîne întotdeauna un act de mare temeritate. Un precis instinct de jertfă al promotorilor ei o va susține din umbră peste obstacole.

Imi amintesc cum același superlativ și pînă în măduva oaselor poet, care l'a interviewat pe Dessaignes, exclama acum cîtva timp privind neliniștit în toate părțile, relativ la o conduită a noastră printre contimporani: *Trebuie să ne ferim, să nu se afle cumva că sîntem poeți. Dacă se află ne-am ars.* Și numai de aici încolo, poezia va începe. Dar cîți vor fi ajuns pînă la această supremă lepădare de tot ce le-ar fi putut fi stavilă?

Incheierea acestor rînduri despre poezie va fi pomenind despre o reușită a ei, deplină, în ultimele manifestări ale lui Saşa Pană.

Acei cari vor fi citit atenți „Intinerar prin castelul presimțit" și vor citi acum „Planeta de domnișoară" vor seziza ușor alambicarea spre subtil și viață astrală pe care surîsul lui o încearcă.

E o surpriză care, probabil, va continua. g. b.

ON m'a parlé d'un restaurant luxueux où les mets les plus divers sont apportés. Il y a des dessous de plats à musique, des carafes à deux becs, des verres à pied et une magnifique porte d'entrée.

— Les plus magnifiques portes sont celle derrière lesquelles on dit: „Ouvrez au nom de la loi!"

GRANDE femme, parle moi des formes, ou bien je m'endors et je mène la grande vie, les mains dans la tête et la tête dans la la bouche bien close, langage intérieur.

ROGER VITRAC însoțit de Eli Lotar și de Bernard Bonnins au fost în Grecia și au turnat un film *Cyelodele*. Un film unde apare umbra lui Renan spunîndu-și Rugăciunea pe Acropole. Renan e tînăr dar părul lui e alb. Iată apoi Creta și palatul lui Cnososs atît de potrivit tuturor exigențelor. Apoi viața politică la Scyra și cea mistică din Delos, fabricarea rahatului lokum și Venus Amphitrita țîșnind din valuri în cîntece de jaz. In Cyclade, actorii sînt benevoli și reflexiunile turiștilor servesc de comentar acestui film care e primul dintr'o serie poetică a Greciei moderne și vechi.

GEO BOGZA a fost premiat la Dorohoi.

ÎN izolarea voită și pe care *Unu* o iubește drept cel mai desăvîrșit bun, în izolarea de unde nu ne ascundem „desgustul și paralizia conținută în *ojungere*, în *succes*" pătrund glasurile cîtorva tineri al căror cuvînt e imprimat în ziare și reviste cari murdăresc retina și cu cari nu avem nimic comun.

Și totuș scrisul lor ne place nu pentru cuvîntul lor de laudă ci pentru cel de dragoste, de înțelegere și pentru temeritatea gestului de a vorbi tocmai în acele cotețe de creiere ruginite despre această coală și despre cărțile editurii „Unu".

Deaceia numele lor va fi scris într'o zi ca un inventar de făclii fluide trecînd spre inimele noastre Tot atunci vom bate din văzduh o monedă jubiliară pentru inscrierea cîtorva prieteni noi.

s. p.

DUPĂ *ce* l'ați văzut pe Bulow în *Periferie* și în *Cîntărețul tristeții* sale, duceți-vă să-l vedeți în *Chibițul* sau în oricare altă piesă va juca. Va fi același talentat același minunat actor.

Să nu vă intereseze însă teatrul lui: spectacolele sînt simple pretexte. Valoarea e Bulow. In Chibițul, îi veți iubi jocul mîinilor.

De aceia, regretul că nu s'a putut realiza un teatru în care Sternberg să-și manifeste regia, ne revine ca un memento. Am fi avut ocazia să admirăm și talentele celorlalți colaboratori ai vedetei.

m. h. m.

VICTOR BRAUNER expune la Paris cu grupul 1940 în Sala Renaissance cîteva pînze. Cîteva pînze din seria prolifică și din noua lui configurare artistică. Toate experiențele s'au făcut, toate formulele din afară de ei au fost epuizate. Mîinile plutesc pe o suprafață ca două păsări sintetice cît a rămas din suflet și din tot trecutul viitor. Două mîini mari se profilează dinaintea șevaletului și acoperă obrazul lumii. Dă-le la o parte și un miraj apare.

Pe o pustă de ghețari implacabili și muți un negru e întins pe primul plan într'o extatică comă La capul lui ca o stea crescută pe un trunchiu un palmier. Din sincronizarea acestor două climate psihologice un scurt-circuit electrocutează și pînza și spectatorul. Un impecabil vapor cu toate coșurile la cer și înapoia lui un clasic cal alb domină suspendat tot balastul sensibil al ochiului halucinant. Dintr'o mare violetă pictată pe un fond de cer roșu și de întuneric, un om ese din apă vomitînd stele cari luminează tot planul întîi al tabloului. Și aceste nu sînt decît cîteva și din acele puține pînze cîte le cunosc eu din seria ciudată și din noua potență a lui Brauner. Acea colaborare de asociații diverse și mai ales aceiaș altitudine a imaginei de poetică tangentă, acea traducere a senzației și a gîndirei metafizice în metafore care e o elipsă a interpretării imediate și a unei fixări pe planuri logice.

Un ochian pus la ochiu vede înăuntrul tău un univers dispus nu după legile precise ale materiei, ci după dezegregările sensibilității tale artistice. Tabloul e dincolo de el, de prezentările lui aparente printr'o apropiere și o împreunare a două forțe ce-l traversează: ecuația cerebrală a universului și materia rigidă a interpretării.

Un fenomen de interferență și o revizuire a genezei în senzul contemplativ al personalității tale Condițiile subiectului, dispunerea lui nefiind decît pretextul la care ai renunța în prima linie. Tecnica picturii e o virtute cum e ochiul fiziologic privirii care e un fenomen de impresiune și de electricitate nervoasă. Pictorul te va scoate din subiect ca și din celelalte contigențe ale lui plastice ca dintr'o apă în care te înneci. Țărmul lizibil al tabloului e în alambicul unei memorii între om și univers, într'o nebuloasă unde imaginea ta se închipuie din reflexe și prin inducție transversală.

A gîndi fără a fi eliberat de tine e cum ai scoate apa dintr'o fîntînă cu găleata la fund. O gîndire în afară de tine, o gîndire ca'n oglindă chiar cu riscul deformării tale cotidiane e veridică, e fecundă. Altfel desăvîrșirea e plată, absolutul circumscris Și tu pe masa care diseci, propriul tău cadavru. s r.

PENTRU REVISTA „UNU" SE FAC ABONAMENTE LA ORICE OFICIU POSTAL DIN ȚARĂ: UN AN LEI 100 — PENTRU INSTITUȚII LEI 300.

unu apare în prima duminecă a fiecărei luni sub conducerea unui comitet. ■ girant responsabil fiecare semnatar de articol ■ lei 5

EDIȚIE SPECIALĂ NUMĂRUL MATRIMONIAL

UNU

Anul IV Nr. 38 August 1931 — Scris în întregime de GEO BOGZA

DE VORBA CU D-L SAȘA PANA

Motto:
Ca să-și mărească și mai tare gloria
S'a însurat cu Mary-Ange dela Podgoria

Cele mai luxoase tramvaie circulă pe linia 14 spre Cotroceni. De cum ajungi în acest cartier aristrocatic și în preajma palatului regal, strada general Angelescu e aproape. La numărul 163, într'o vilă de cochetăria unei școlărițe, Sașa Pană ocupă la parter o cameră minusculă cît o bijuterie. Pereții plini de tablouri și desene rare: Maxy, Brauner, Perahim, Sulak și alții cu numele cunoscut mai mult peste hotare. Portretele celor mai mari scriitorii moderni dela noi sînt puse la locuri de cinste: Urmuz, Ilarie Voronca, Geo Bogza, Fredy Goldștein, Petre Poppescu-Poetul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cîteva etajere sînt tixite de cărți prețioase. Cu litere de aur pe tăbliță negre sînt scrise celebrele devize „toți pentru unu și unu pentru toți" „jos literatura" „citiți numai unu" „nu vrem nimic". Un cuier e plin cu haine și prin fereastră grădina e plină cu flori. Autorul „Diagramelor" și al „Echinoxului Arbitrar" mă primește cu surîsul său enigmatic.

E în pijama și poartă mănuși de cauciuc. Îi explic pe scurt scopul vizitei mele și acceptă cu bunăvoință să răspundă la cele cîteva întrebări pe cari aveam să i le pun în legătură cu căsătoria d-sale.

— M'ar interesa foarte mult, domnule Pană, să știu care va fi în căsnicie atitudinea d-voastră față de prezervativ?

— Cauciucul rămîne apanajul d-voastră.

— Ce efecte credeți că va avea asupra literaturii moderne dela noi căsătoria d-voastră?

— Efect sigure.

— Dar asupra literaturii universale?

— Asta se va vedea la toamnă.

— După căsătorie vă veți stabili în Franța?

— Nu. Fie arta cît de rea
Tot mai bună'n țara mea.

— Veți continua deci să scoateți UNU mai departe?

— Viitor de aur modernismul are
Și prevăd prin UNU a lui înălțare.

— Tocmai. Am citit recent ultimele d-voastră lucrări cu motto din Mary-Ange.

— Da voi lucra deacum numai cu ea.

— Dar cum rămîne atunci cu Maria Cocoşel
strada Lăutari 2, ţigancă şi acumulator de frumuseţi?
apoi Agnès (Elza), Tanya (Ly), Mary (Mimy), Şarica, Je
Marcella, Silvia, Petronella Vood tatuata şi al cărei ro
descoperit într'o seară vă chinuia şi trebuia să-l sc
neapărat ?

— Atlantida.

— Nu vă temeţi că la cununia religioasă cele
Tania Ştefanovna ar putea să încerce un atentat ?

— **A tentat**-o şi altădată.

— Veţi face copii ?

— Da. Sînt predestinat la aceasta. Logdnica m
e de pe Popa **Tatu** iar prin apropiere trece strada Ber

— Ce v'a îndemnat să faceţi nunta la Piatra-Nea

— Viitoarea mea soţie e piatra casei.

— Imi povesteaţi mai demult despre visele d-voa
erotice. Cred că la deciderea de a vă căsătorii acsete v
au avut o influenţă nefastă.

— Mai mult o influenţă nevastă.

— In vederea voiajului de nuntă pe care îl veţi
la Paris ce cărţi aţi citit pentru documentare ?

— Niţă Pitpalac cu familia în Evropa de C. Cosc
apoi Misterele şi Technica Sexualităţei de Prunk.

— Dar pe Kamasutra nu l-ţi citit ?

— Ba da. Kam a sut(r)a oară.

— Atunci trebuie că vă iubiţi logodnica foarte m
Imi închipui că Mary-Ange vă mănîncă inima.

— Da e mai mult un fel de Mary-Mange.

— Dar cum aţi convins-o să se căsătorească ?

— I-am citit poeme din Jurnal de sex.

Ajuns la acest punct ar fi fost imprudent să duc in
viewul mai departe. M'am declarat mulţămit şi strîngînd
încăodată mîna prin mănuşa de cauciuc am eşit. A
m'am întîlnit cu Deneş Iosef, prietenul meu dela Doro

BCU Cluj / Central University Library Cluj

C R O N I C

Motto :
UNU sau gazeta căsăto

Cică nişte autori
vrînd să-şi facă cititori
s'au decis cu toţi, în bloc
într'un ceas de nenoroc
să lucreze prin familii
pe unde se ţin consilii
şi pe unde-s multe fete
elegante şi cochete
doar o să le-ademenească
revista să le-o citească

MORALA ŞI REZULTATUL

Piatra-Neamţ sau căsătoria religioasă.

D E A I A

Motto
In atenţia lui mary-a

L-am întîlnit pe cînd venea dela Sinaia
L-am întrebat de ce te'nsori ?
Şi mi-a răspuns : aşa, de aia.

Domnul doctor Saşa Pană pleacă zilele acestea
Paris pentru a-şi lua diploma de „Maestru Tactilol
specialitatea : Epidermă de fecioară.

O M A G I U

Motto :
Stela doctor Binder

Stimată doamnă cu numele de botez Stela
și cu o fată minunată : Mandravella
cu un băiat viteaz ca Baiazid
și cu'n bărbat pre nume David

Cu ocazia căsătoriei fiului d-voastră primiți vă rog asigurarea deosebitei mele stime.

geo **bogza**

SAŞA PANA LA LUCRU

Motto :
cînd te sărut inima ta coboară spre pulpe odată cu pleoapele.

saşa pană

Palid, orange
mary-ange
iubi aşa
frumosul Saşa

Ştiutele străzi
nocturne parăzi
parada buzelor pe trup
cum trupul ei îi părea stup
şi la lătratul cîinilor
parada mîinilor
frumos,
de sus în jos
pe păr şi faţă
fiorul o aţă
pe urmă prin urechi
buzele perechi
şi dacă a mai rămas
un nas
e şi acesta sărutat
imediat
iar pe ochelari
sărutul de rigoare'n zile mari
faţă de mama şi de tata
să vadă ce le poate fata,
în fine
sărutul cel mai cald şi cel mai bine
e la miezul nopţii
cînd nu ies hoţii
şi cînd o bogză rotundă
mîna-i inundă

Dar palid, orange
mary-ange
şi le-a vrut tari
deaceia poartă şi la bogze ochelari
(Saşa mai ştii
cîte dioptrii ?)
şi ce mai tevatură
sînt bogze cu cultură
şi ce mai ala bala
miros ca portocala

BCU Cluj / Central University Library Cluj

şi ce mai tura vura
pune pe ele gura
iar sub bogze e tete
grain de beauté
Dar am să vă spun discret
logodnicul e poet
deaceia mai departe, mai departe
e mai încet, tot mai încet
iar la cîntatul cocoşilor
fotografie în tîrgul moşilor.

LOGODNICA SUPERLATIV

Mare roman dialogat în IV capitole

Motto: mary-an

CAPITOLUL I

In care se va vedea pentru prima oară cine sînt ero noştrii şi în ce împrejurări extraordinare au făcut cunoştinţ

— Imi daţi voie: domnişoara avocat Mary-Ange Seg şi d-l doctor Saşa Pană, directorul revistei Unu.

CAPITOLUL II

Unde e vorba despre literatura modernă.

SAŞA. Ce părere aveţi domnişoară despre revista Unu

MARY. O părere foarte bună. O cumpăr şi o citesc regulat dela primul număr.

CAPITOLUL III

Capitol scurt.

SAŞA. A ha!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CAPITOLUL IV

Cererea în căsătorie.

SAŞA. Domnişoară eu m'am gîndit că... dacă sînteţ de aceiaş părere... dacă veţi crede că drumurile noastre se întretaie... atunci...

MARY. (spirituală) Dar General Angelescu se întretaie foarte bine cu Popa Tatu. (?!) Aşa că...

In urma acestei discuţii urmează logodna, căsătoria civilă, căsătoria religioasă şi apoi *plecarea în străinătate*

UNU IN ŢARĂ

PIATRA NEAMŢ 26 Iulie. In liniştitul nostru oraş se desfăşură cu deosebit fast festivităţile nupţiale ale D-rei Mary-Ange Segal cu D-l Saşa Pană. Oraşul este pavoazat şi la gară oaspeţii trec sub un impunător arc de triumf improvizat de către casa Unu-Gummi din material extensibil. In casa Adolf Vainingher (Dacia-Romînia) unde se celebrează nunta, în numeroasa asistenţă observăm: D-na şi D-l Segal, Colomba şi Ilarie Voronca, Arthur Rimbaud, Ing. G. G. Mărdărescu, D-na şi D-l D-r D. Binder, D-na şi D-l M. H. Maxy, D-na şi D-l H. Roşu, D-na şi D-l Colonel G. Giuşcă, D-na şi D-l Căp. Nicolaescu Marin, Stephan Roll, Petre Popescu-Poetul, Ion Călugăru, Louis Aragon, Victor Brauner, Grupul Alge (Aureliu Baranga, Gherasim Luca, S. Perahim, Sesto Pais, Paul Păun, Fredy Goldştein), Grupul Mătuşi (Tanti Duţa, Tanti Ida, Tanti Luţa, Tanti Aneta, Tanti Ghizela, Tanti Malvina), Claude Sernet, Moritz Holzberg, Geo Bogza, Dr. A Hoffmann, Moldov, D-na şi D-l Al. Marius, D-na şi D-l Saşa Pană, D-na şi D-l Căp. Dr. Baroş, Ing. Schwartz, Nahama Iucovici, Magdalena Binder, D-na şi D-l A. Mantea, Puiu Segal, Poldy Micznic, Tristan Tzara, etc. etc. La ora cînd vă telegrafiez festivitatea continuă într'o atmosferă foarte plăcută. (corresp. special).

studio grafic „Steaua Artei" b-dul Maria 2

BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ